

MAATALOUDEN KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJEN VÄHENNYSTAVOITE VUOTEEN 2035 MENNESSÄ

Kansalliseen CAP-suunnitelmaan kuuluvat toimet

Yksi CAP:n yhdeksästä erityistavoitteesta on ”Vaikuttaminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, ja myös kestävä energia”. Kansallisessa CAP-suunnitelmassa vuosille 2023-2027 tavoitellaan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä monin eri toimenpitein suhteessa nykyiseen ohjelmakautteen. Vaikuttavimmat toimenpiteet ovat ehdollisuuden uusien turvemaa-alojen ja muiden uusien alojen suojelua koskevat nurmivaatimukset, sekä ympäristökorvauksen maanparannus- ja saneerauskasvit, suojavyöhykkeet, turvepeltojen nurmet ja kerääjäkasvit. Näiden lisäksi CAP-suunnitelma sisältää investointeja muun muassa säätösaloajitukseen, lannan käsittelyn tehostamiseen ja uusiutuvan energian tuottamiseen.

CAP:n kautta ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista vastata kaikista tarvittavista kasvihuonekaasupäästövähennyksistä. Korvausta voi pääosin maksaa vain toimen aiheuttamista kustannuksista tai niiden aiheuttamista tulon menetyksistä. Hallitusohjelman mukaisesti, lainsäädännöllisin toimin ei aiheuteta lisäkustannuksia ilman kompensatiota maatalousyrittäjille. CAP:n ensisijainen tavoite on ruokaturvan ylläpitäminen ja varmistaminen. CAP:n lisäksi tarvitaankin muita kansallisia sekä merkittävästi myös markkinaehtoisia toimia maatalouden khk-päästöjen vähentämiseksi. Maatalouden ilmasto- ja ympäristötoimenpiteet tullaan keräämään yhdeksi toimenpidekokonaisuudeksi, jossa määritellään tarkemmin päästövähennyspolku vuoteen 2035. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut selvityshenkilöksi tutkimusprofessori Heikki Lehtosen laatimaan ohjelma.

CAP:n ulkopuolella tehtävät kansalliset toimet

Kansallisten toimien kirjoa pyritään laajentamaan ja toimia vahvistamaan ilmastopoliittisten suunnitelmien ja ohjelmien sekä uudistettavien EU:n valtioneuvoston puitteissa. Valtioneuvosto valmistelee ympäristöministeriön johdolla keskipitkän aikavälin ilmastopoliittikan suunnitelman (KAISU). Suunnitelmassa linjataan taakanjakosektorin toimenpiteet, joilla saavutetaan EU:n Suomelle asettama päästötavoite 2030 ja hallitusohjelman mukainen hiilineutraaliustavoite 2035.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) on määrä valmistua vuoden 2022 alussa. Suunnitelmassa määritetään ne keinot, joilla vähennetään maankäyttösektorin, mukaan lukien maataloussektorin maaperän kasvihuonekaasupäästöjä sekä vahvistetaan hiilinieluja ja -varastoja hallitusohjelman mukaisen Hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitteen saavuttamiseksi. Koko maankäyttösektorille asetettu tavoite on vähintään 3 miljoonan CO₂-ekv. tonnin suuruinen nettovaikutus vuoteen 2035 mennessä. Maankäyttösektorilla raportoidaan maatalousmaiden hiilidioksidipäästöt ja poistumat.

Yhtenä tärkeänä kansallisena keinona maatalouden khk-päästöjen vähentämiseksi nähdään maatalojen kiinteistörakenteen parantaminen. Lisäksi tarvitaan kannusteita siihen, että heikotuoottoisia peltoja siirryt pois maatalouskäytöstä. Yksi mahdollinen toimenpide on maankäyttöluokanmuutosmaksu, jonka osalta jatketaan selvitystyötä. Asiasta linjataan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman yhteydessä.

Vesien hyvän tilan saavuttamiseen tähtäävät maatalouden toimet ovat pääosin CAP:n toimia ja niiden alueellinen tarve kuvataan vesien- ja merenhoidonsuunnitelmissa. CAP:n ulkopuolella edistetään biokaasun tuotantoa ja ravinteiden kierrätystä sekä peltojen kipsikäsittelyä ja osittain muita maanparannukseen tähtääviä toimia.

Tutkimuksen tuottama tieto ja ratkaisut

Hallitusohjelman mukaisessa maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuudessa (Hiilestä kiinni) toteutetaan vuosina 2020-2025 tutkimus- ja innovaatiohankkeita, käytännönläheisiä kehittämishankkeita sekä muita toimia, jotka tuottavat tutkimustietoa, pilotoivat ja toimeenpanevat ilmastokestäviä toimenpiteitä maatalouden päästövähennystavoitteiden edistämiseksi. Toimenpidekokonaisuus liitetään osaksi Maakäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) toimeenpanoa. Käynnissä on myös iso joukko eri rahoituslähteistä rahoitettuja hankkeita maatalouden, ruuantuotannon ja kulutuksen päästöjen vähentämiseksi kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla. Kasviuonekaasupäästöjen laskentaa tarkennetaan tutkimustiedon lisääntyessä.

Markkinaehtoiset toimet ja kulutustottumusten muutokset

Kasviuonekaasupäästöjen vähentäminen on yhteiskunnan yhteinen tehtävä. Osa maatalouden päästövähennyksistä tapahtuu markkinaehtoisesti ja kulutustottumusten muutoksena. Ruoka-ala on Suomen ensimmäinen toimiala, jossa koko arvoketjun toimijat raaka-aineen tuotannosta kuluttajarajapintaan ovat määritelleet toimenpiteet päästötavoitteiden saavuttamiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti valmistelussa on kansallinen ilmastoruokaohjelma. Ohjelma ja sen myötä käynnistettävät toimenpiteet tähtäävät kulutetun ruoan ilmastojalanjäljen pienentämiseen ja tukevat siten yhteiskunnan siirtymistä kohti ilmastokestävää ruokajärjestelmää kestävyden eri näkökulmat huomioiden. Hallitusohjelman mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö edistää myös vapaaehtoisia hiilimarkkinoiden ja hiilikorvaus- ja kauppajärjestelmien kehittämistä maankäyttösektorilla.

Päästövähennysten laskeminen

Päästövähennyslaskelma pohjautuu Hiilineutraali Suomi 2035 – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset hankkeessa tehtyyn maatalouden politiikkaskenaarioon sekä oletukseen kansallisten ja markkinaehtoisten toimien päästövähennyksistä sekä mm. kuluttajatottumusten muutoksista vuoteen 2035 mennessä.

Lähtötilanteena on vuoden 2019 maatalouden kasviuonekaasupäästöt, jotka olivat 16 miljoonaa tonnia CO₂-ekv. perustuen nykyiseen tieteelliseen arvioon. Tavoitteena on näiden vähentäminen 29 prosentilla 11,4 miljoonaan tonniin CO₂-ekv. vuoteen 2035 mennessä. Maatalouden kasviuonekaasupäästöiksi katsotaan tässä maatalouden kasviuonekaasupäästöt taakanjakosektorilla ja maatalousmaiden khk-päästöt maankäyttösektorilla.

Pohjautuen HIISI –skenaarioihin vuonna 2027 maatalouden kasviuonekaasupäästöt ovat 14,2 milj. t CO₂-ekv. Khk-päästövähennys on siis 0,8 milj. t CO₂-ekv. Laskelma ei pidä sisällä maatalouden energiankäytön päästöjä, jotka ovat arviolta 1 milj. CO₂-ekv tonnia vuodessa. Keskeisenä politiikkavälineenä päästöjen vähentymiseen vaikuttaa kansallisen CAP-suunnitelman toimenpiteet. Laskelmassa ei ole mukana kaikki CAP:n khk-päästöihin vaikuttavia toimia, koska niiden päästövähennysvaikutusta ei pystytä tällä hetkellä laskemaan.

Maatalouden 29 %:n päästövähennystavoitteeseen on laskettu kansallisen CAP-suunnitelman toimien vaikutus tulevalla rahoituskaudella 2023-2027 sekä CAP:n ulkopuoliset ja markkinaehtoiset toimet. Lisäksi on huomioitu oletuksena CAP:n toimien jatkuminen ja tehostuminen vuoden 2027 jälkeen.

Päästövähennysten seuranta

CAP:n toteutunutta vaikutusta ja toimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi arvioidaan vähintään kerran rahoituskauden aikana vuoteen 2025 mennessä ennen seuraavan CAP-kauden valmistelua. CAP:n ulkopuolisten toimien osalta tehdään toimenpiteiden toteutumisen välitarkastelu vuoden 2023 alussa. Tämä raportointi sovitetaan yhteen Kaisun ja ilmastovuosikertomuksen raportoinnin kanssa.

Maatalouden khk-päästövähennystoimia, niiden toteutumista ja vaikuttavuutta tarkastellaan myös ilmastolaissa (609/2015) säädetyin mukaisesti. Kerran vaalikaudessa valmistellaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma (KAISU). Valtioneuvosto seuraa suunnitelman toteutumista sen toteamiseksi, saavutetaanko suunnitelmien mukaisilla politiikkatoimilla niissä asetetut ilmastonmuutoksen hillitsemistä koskevat tavoitteet. Seurannan perusteella valtioneuvosto päättää tarvittaessa tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavista lisätoimista. Lisäksi valtioneuvosto toimittaa kalenterivuositain eduskunnalle tiedot päästökehityksestä sekä KAISU:un sisältyvien päästövähennystavoitteiden toteutumisesta (ilmastovuosikertomus).

Tavoite: Maatalouden* KHK-päästöt ovat vuonna 2035 11,4 milj. t CO₂-ekv/v

Päästöt
vähenevät
29%

CAP

CAP POST 2027

- Uudet toimenpiteet

CAP 2023-2027

- Ehdollisuus: Uusien turvema-alojen ja kivennäismaa-alojen nurmivaatimus (raivauksen vähentämiseksi)
- Ehdollisuus: pysyvä nurmi, sängön polttokieltö, vähimmäismaanpeite
- Keraajakasvit
- Maanparannus- ja saneerauskasvit
- Orgaanisen aineksen lisaaminen maaperään + hiiliviljely
- Ravinteiden kierrätys, biokaasu ja muu uusiutuva energia
- Turvepeltojen nurmet
- Kosteikkoinvestoinnit turvepelloilla
- Luonnonhoito- ja viherlannoitusnurmet
- Talviaikainen kasvipeite
- Valumavesien hallinta
- Tasmaviljely
- Nautojen ruokintasuunnitelmat
- Ilmasto-osaamisen lisaaminen + innovaatiot

Mujilla kansallisilla toimenpiteillä

Toimet, jolle laskettu päästövähennys 2035

- Pellonraivauksen rajoittaminen
- Metsitys
- Maatalousmaata ilmastokosteikkoiksi
- Nurmi-yksivuotisten kasvien tilalle, lisää hiiltä peltoon
- Turvemaiden viljely märkana (kosteikkoviljely)
- Lypsylehmien metaanipäästöjen vähentäminen ruokinnallisilla keinoilla
- Tasmaviljely

Maatalouden päästöihin 2035 mennessä vaikuttavia toimia joiden ilmastovaikutusta täsmennetään

- Peltöjen kiinteistörakenne
- Karjan ikärakenne
- Sukupuullajitettu siemen
- Peltometsäviljely
- Hiilen sidonnan parantaminen erilaisilla maanparannusaineilla
- Ravinteiden kierrätys, biokaasu ja muu uusiutuva energia
- Kansallinen ilmastoruokaohjelma
- Muut toimenpiteet

Ruokajarjestelmän muiden toimijoiden toimet, uuden teknologian ja markkinoiden tarjoamat ratkaisut + kulutustottumusten muutos

Tutkimuksen mukanaan tuomat uudet ratkaisut

Nykytila: Maatalouden* KHK-päästöt ovat vuonna 2019 noin 16 milj. t CO₂-ekv/v

- Maatalous taakanjakosektorilla ja maatalousmaat maankäyttösektorilla. Perustuen nykyiseen tieteelliseen arvioon.